

Beata Molo*

POLITYKA ENERGETYCZNA I OCHRONA KLIMATU W UNII EUROPEJSKIEJ W PROGRAMACH NIEMIECKICH PARTII POLITYCZNYCH NA WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W 2024 ROKU

Streszczenie

Celem artykułu jest analiza programów na wybory do Parlamentu Europejskiego w 2024 r. w obszarach polityki energetycznej i ochrony klimatu w Unii Europejskiej głównych partii politycznych w Niemczech: CDU i CSU, Sojusz 90/Zielonych, SPD, Alternatywa dla Niemiec (AfD), Lewica, FDP oraz Sojusz Sahry Wagenknecht – dla Rozsądku i Sprawiedliwości (BSW). Autorka, prezentując stanowiska i postulaty wyborcze partii politycznych, poszukuje odpowiedzi na pytania o miejsce tych dwóch obszarów tematycznych w programach wyborczych, odniesienia się do wyzwań w obszarze polityki energetycznej i ochrony klimatu UE, zwłaszcza *Europejskiego Zielonego Ładu*, oraz plany nieznacznych modyfikacji bądź całociowych zmian w polityce energetycznej i ochrony klimatu UE.

Słowa kluczowe: Parlament Europejski, niemieckie partie polityczne, program wyborczy, polityka energetyczna i ochrona klimatu w UE

Wstęp

W wyborach do Parlamentu Europejskiego (PE) 9 czerwca 2024 r. zostało zarejestrowanych w Republice Federalnej Niemiec (RFN) 35 komitetów wyborczych, spośród których tylko Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna (CDU) i Unia Chrześcijańsko-Społeczna (CSU) wystawiły odrębne listy dla każdego kraju związkowego, przy czym CSU w Bawarii, a CDU we wszystkich krajach związkowych z wyjątkiem Bawarii¹. Kampania wyborcza do PE przenikała się z przygotowaniem

* Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, e-mail: beata.molo@interia.pl, ORCID: 0000-0002-4924-8950.

¹ *Europawahl 2024. Parteien und Kandidaturen*, Die Bundeswahlleiterin, <https://www.bundeswahlleiterin.de> (30.06.2024).

do wyborów do parlamentów krajowych w Saksonii, Turynii (w obu krajach związkowych 1 września) i Brandenburgii (22 września) oraz wyborami samorządowymi na szczeblu komunalnym w niektórych krajach związkowych. Co więcej, osiągnięte wyniki wyborcze miały być sprawdzianem dla głównych partii politycznych przed wyborami do Bundestagu jesienią 2025 r., zwłaszcza zaś tworzących koalicję rządową – SPD, Sojuszu 90/Zielonych i FDP, w kontekście ich słabnącego poparcia społecznego związanego z negatywną oceną pracy rządu federalnego².

Wobec powyższego wybory do Parlamentu Europejskiego w 2024 r. były raczej przeglądem działania rządu federalnego aniżeli oceną Unii Europejskiej (UE) i jej polityki³. Z badań wynika, że motywacją do głosowania w wyborach do PE dla 55% wyborców była polityka wewnętrzna rządu Olafa Scholza, zaś dla 38% decydujące znaczenie miała problematyka europejska. W porównaniu z wyborami do PE w 2019 r.⁴ zaobserwowano odwrócenie trendu, gdyż wówczas znacznie ważniejsze były europejskie kwestie polityczne⁵. Prawie 50% ankietowanych przez Infratest dimap stwierdziło, że ochrona klimatu i środowiska odegrała największą rolę w ich decyzjach wyborczych⁶. Inaczej niż w 2024 r., kiedy to priorytetowe znaczenie miały działania pokojowe (perspektywa zawarcia pokoju, 26%, +4% w porównaniu z majem 2019 r.), bezpieczeństwo socjalne (23%; +3%), problem imigracji (17%; +5%), zaś ochrona klimatu i środowiska była ważna jedynie dla 14% (-9%)⁷.

Sympatie polityczne respondentów przełożyły się na wskazanie szczególnie istotnych dla nich problemów. Otóż 52% zwolenników Sojuszu 90/Zielonych stawiało na ochronę klimatu i środowiska, zaś imigracja była ważna dla 46% zwolenników AfD, a 37% sympatyków BSW opowiadało się za działaniami pokojowymi. Wyborcy SPD wskazywali

² K. Frymark, L. Gibadło, *Wybory do Parlamentu Europejskiego: początek maratonu wyborczego w Niemczech*, Komentarze OSW, 5.06.2024, nr 603, s. 2, <https://www.osw.waw.pl> (29.09.2024).

³ Zob. P. Kubiak, *Niemieckie wybory do Parlamentu Europejskiego: planowe zwycięstwo chadecji i ostrzeżenie dla rządu Olafa Scholza*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego”, 14.06.2024, nr 551.

⁴ Por. P. Kubiak, *Wybory w Niemczech w 2019 r. – próba bilansu*, „IZ Policy Papers”, 2019, nr 32, s. 17–34.

⁵ C. Schläger, C. Katsioulis, J.N. Engels, *Analyse der Europawahl 2024 in Deutschland. Mehrheit für die stabile Mitte trotz starkem rechten Rand*, FES diskurs, Juni 2024, s. 13, <https://library.fes.de> (30.09.2024).

⁶ M. Maier, „Frieden und Wohlstand“ statt Klima vorne – sogar bei den Grünen: Wie die Europawahl einen Wandel zeigt, Frankfurter Rundschau, 07.06.2024, <https://www.fr.de> (30.09.2024).

⁷ E. Ehni, *ARD-DeutschlandTrend. Sicherung von Frieden entscheidend bei EU-Wahl*, Tagesschau, 30.05.2024, <https://www.tagesschau.de> (30.09.2024).

na kwestie bezpieczeństwa socjalnego (35%) i działań pokojowych (32%), zaś wśród zwolenników CDU/CSU dominowały problemy działań pokojowych (28%), bezpieczeństwa socjalnego (22%) i wzrostu gospodarczego (20%)⁸.

Wprawdzie wojna Rosji z Ukrainą i związane z nią konsekwencje w postaci inflacji i wzrostu cen energii wyznaczały agendę wyborów do PE w 2024 r.⁹, lecz problemy unijnej polityki energetycznej i ochrony klimatu – przede wszystkim *Europejski Zielony Ład* – pozostawały obecne w debacie publicznej również podczas kampanii wyborczej do PE, choć jej nie zdominowały, jak to miało miejsce podczas wyborów w 2019 r. Co więcej, inaczej niż w 2019 r. protestujący w większości nie naciskali na ambitniejsze rozwiązania służące ochronie klimatu, lecz wzywali do korekty *Europejskiego Zielonego Ładu* względnie jego odrzucenia¹⁰. Stwarzało to wyzwania dla partii politycznych popierających ambitne rozwiązania, jak Lewica czy Sojusz 90/Zieloni. Zwłaszcza Zieloni skorzystali na mobilizacji wokół problemu ochrony klimatu w efekcie aktywności ruchu Fridays for Future i uzyskali w wyborach do PE w 2019 r. 20,5% głosów¹¹. Warto nadmienić, że w związku z wyborami do PE w 2024 r. Fridays for Future wezwał do „strajku klimatycznego”, którego celem miało być zwrócenie uwagi na znaczenie UE w radzeniu sobie z kryzysem klimatycznym¹².

Generalnie poparcie dla polityki klimatycznej pozostaje wysokie, kluczowym pytaniem jest, czy przekłada się to również na poparcie dla konkretnych rozwiązań. Wykonane pod koniec 2023 r. badania ankietowe Hertie School/Jacques Delors Centre pokazywały, że 53% respondentów w RFN opowiada się za większymi ambicjami w polityce klimatycznej, zaś przeciwko bardziej ambitnej polityce klimatycznej na przestrzeni ostatnich kilku lat było około 30% respondentów. Natomiast około 60% ankietowanych już postrzegało siebie jako dotkniętych zmianami klimatu lub spodziewa się negatywnych skutków w ciągu najbliższych pięciu do dziesięciu lat, natomiast około 16% uważało, że zmiany klimatu będą problemem dla ich gospodarstw domowych¹³. Choć wielu

⁸ *Ibidem*.

⁹ C. Schläger, Ch. Katsioulis, J.N. Engels, *op.cit.*, s. 13.

¹⁰ J. Mayr, *Klimapolitik im Wahlkampf. Geht es weiter mit dem "Green Deal"?*, Tagesschau, 14.05.2024, <https://www.tagesschau.de> (29.09.2024).

¹¹ K. Frymark, L. Gibadło, *op.cit.*, s. 3.

¹² *Aufruf von "Fridays for Future". Tausende beim "Klimastreik zur EU-Wahl"*, Tagesschau, 31.05.2024, <https://www.tagesschau.de> (29.09.2024).

¹³ T. Abou-Chadi [i in.], *Debunking the backlash – Uncovering European Voters' Climate Preferences*, Jacques Delors Centre Hertie School, „Policy Brief”, 07.03.2024, s. 2–3, <https://www.delorscentre.eu> (30.09.2024).

wyborców w RFN wyrażało zaniepokojenie zmianami klimatu i ich konsekwencjami, to jednak pozostawało krytycznymi wobec takich środków, jak zakaz samochodów napędzanych silnikami spalinowymi czy ograniczenia dotyczące użytkowania grzejników gazowych i olejowych¹⁴. Stąd też istotną wytyczną w kampanii wyborczej stanowiły programy niemieckich partii politycznych na wybory do PE zawierające stanowiska i postulaty dotyczące polityki energetycznej i ochrony klimatu UE.

Celem jest prezentacja i analiza treści programów wyborczych w obszarach polityki energetycznej i ochrony klimatu w Unii Europejskiej głównych niemieckich partii politycznych: CDU, CSU, Sojusz 90/Zieloni, Socjaldemokratyczna Partia Niemiec (SPD), Alternatywa dla Niemiec (AfD), Lewica (die Linke), Wolna Partia Demokratyczna (FDP) oraz Sojusz Sahry Wagenknecht – dla Rozsądku i Sprawiedliwości (BSW). Autorka stawia następujące pytania badawcze: Czy problematyka polityki energetycznej i ochrony klimatu w UE była istotnym elementem programów wyborczych niemieckich partii politycznych?, Jakie postulaty formułowane przez niemieckie partie polityczne odnosiły się do wyzwań w obszarze polityki energetycznej i ochrony klimatu w UE, zwłaszcza *Europejskiego Zielonego Ładu*?, Czy propozycje zawarte w programach na wybory do PE miały na celu nieznaczne modyfikacje czy całkowitą zmianę polityki energetycznej i ochrony klimatu w UE? Do zestawienia stanowisk partii i ich zamierzeń w obszarze polityki energetycznej i ochrony klimatu w UE zawartych w programach na wybory do PE posłużyła analiza porównawcza. Natomiast analiza treści umożliwiała zidentyfikowanie i zrozumienie kluczowych postulatów partii dotyczących polityki energetycznej i ochrony klimatu w UE. Bazę źródłową artykułu uzupełniają analizy i raporty oraz materiały publicystyczne.

Polityka energetyczna i ochrona klimatu w UE w programie wyborczym CDU i CSU

CDU i CSU zdecydowały się na wspólny program na wybory do PE, który został przedstawiony 11 marca 2024 r. Postulaty w obszarze energii i klimatu zawarto w części programu zatytułowanej *Pomyślenie razem o gospodarce, energii i klimacie* (*Wirtschaft, Energie und Klima zusammendenken*, s. 12–14). Tym samym partie zwróciły uwagę na związek między ochroną klimatu a konkurencyjną gospodarką, wskazując, że bez środków ochrony klimatu nie ma zrównoważonej moderniza-

¹⁴ *Ibidem*, s. 5.

cji gospodarki. Dlatego należy wspierać wszystkie sektory w przekształcaniu metod produkcji w sposób przyjazny dla klimatu. Partie popierają cel osiągnięcia neutralności klimatycznej UE do 2050 r. Powinno się przy tym wykorzystać innowacyjne koncepcje i instrumenty rynkowe, np. handel uprawnieniami do emisji i rekompensaty społeczne, rozwój odnawialnych źródeł energii, jak też strategie efektywności energetycznej i zasadę gospodarki o obiegu zamkniętym. Opowiadają się za rozwijaniem *Europejskiego Zielonego Ładu*, zwracają przy tym uwagę na potrzebę uczynienia go bardziej przyjaznym gospodarczo, jak też dokonanie przeglądu pod kątem jego praktycznej przydatności. W przekonaniu CDU i CSU „dzięki innowacyjnym technologiom Europa daje przykład [...] ochrony klimatu”¹⁵.

Według chadeków należy bez wyjątku promować wszystkie rodzaje energii odnawialnej (fotowoltaikę, energię wiatrową, energię geotermalną, energię wodną, biomasę płynną i stałą) i stworzyć równe warunki ramowe dla ich rozwoju. Domagają się, aby unia energetyczna w UE szła w parze z bezpieczeństwem energetycznym i suwerennością energetyczną, bowiem Niemcy i Europa potrzebują „pewnych i niedrogich dostaw energii”. Partie opowiadają się za wzmocnieniem wewnętrznego rynku energii, budową i rozbudową infrastruktury transgranicznej oraz rozwojem „Europy jako lokalizacji energetycznej”, w tym miejscu badań nad innowacyjnymi technologiami nuklearnymi. CDU i CSU opowiadały za szybkim wdrożeniem unijnej strategii wodorowej, „szybkim zwiększeniem” europejskiej produkcji wodoru, a także funkcjonującą infrastrukturą transportową wraz z transgraniczną siecią rurociągów. W przekonaniu chadecji, aby zabezpieczyć – w związku z przyszłym popytem – import wodoru, należy tworzyć partnerstwa energetyczne z wiarygodnymi partnerami. Ważne jest również intensyfikowanie badań w obszarach energii, klimatu i materiałów oraz promowanie „Europy jako miejsca badań nad innowacyjnymi technologiami nuklearnymi, takimi jak np. synteza jądrowa”. Z perspektywy CDU i CSU miks energetyczny obejmuje zarówno odnawialne źródła energii, jak też energię jądrową¹⁶.

Zdaniem partii neutralność klimatyczną można osiągnąć jedynie poprzez ujemne emisje dzięki wykorzystaniu technologii CCS (wychwytywania i składowania CO₂) i CCU (wychwytywanie CO₂, a następnie jego zamiana w inne produkty, np. paliwa). Wymaga to stworzenia wła-

¹⁵ *Mit Sicherheit Europa. Für ein Europa, das schützt und nützt. Wahlprogramm von CDU und CSU zur Europawahl 2024*, s. 12–13, CDU, <https://www.home.cdu.de> (30.06.2024).

¹⁶ *Ibidem*, s. 13.

ściwych ram i ogólnoeuropejskiej infrastruktury. Ponadto bezpośrednie wychwytywanie CO₂ z powietrza ma być wspierane za pomocą projektów pilotażowych i integracji z handlem uprawnieniami do emisji. Chacdecy nawołują do zniesienia zakazu stosowania silników spalinowych po 2035 r., postulując rozwijanie i wykorzystywanie paliw syntetycznych¹⁷.

Polityka energetyczna i ochrona klimatu w UE w programie wyborczym SPD

SPD opublikowała program na wybory do Parlamentu Europejskiego 28 stycznia 2024 r. W części programu pt. *Europa przyszłości* (*Ein Europa der Zukunft*) postulaty odnośnie do polityki energetycznej i ochrony klimatu zostały zawarte odpowiednio w podrozdziałach: *Odnawialne, przystępne cenowo i pewne dostawy energii* (*Erneuerbare, bezahlbare und sichere Energieversorgung*, s. 9–10) oraz *Społeczna ochrona klimatu i środowiska* (*Sozialer Klima- und Umweltschutz*, s. 11–14). Według socjaldemokratów ochrona klimatu powinna stać się „motorem tworzenia miejsc pracy” i położyć podwaliny pod dekadę „wzrostu gospodarczego i dobrobytu, a rozwój odnawialnych źródeł energii powinien być „absolutnym priorytetem”. Europa przyszłości jest neutralna dla klimatu i silna gospodarczo. Europejskie programy i inicjatywy są kluczowe w RFN, ponieważ krajowa i europejska polityka klimatyczna i gospodarcza „muszą się ze sobą wiązać”¹⁸.

Według SPD przyszłe dostawy energii dla Europy muszą być przystępne cenowo, pewne i oparte na OZE. Należy przy tym wykorzystać różnorodność Europy i atuty lokalizacyjne, aby móc jak najefektywniej eksploatować zrównoważone źródła energii oraz współpracować na rzecz zapewnienia dostaw energii w europejskiej unii energetycznej. Partia postulowała zwiększenie wspólnych inwestycji w rozwój odnawialnych źródeł energii, transgraniczne rurociągi i linie wodorowe oraz w elektrolizery i infrastrukturę portową, jak też rozwijanie europejskiego rynku zielonego wodoru. Za ważne uznała, aby Europejska Unia Energetyczna nie skupiała się tylko na państwach członkowskich UE, lecz była otwarta na państwa wchodzące w skład Europejskiego Obszaru Gospodarczego, nienależące do UE, i państwa kandydujące do UE. Dokończenie unii energetycznej stanowi podstawę modernizacji gospodarki, przemysłu i społeczeństwa. Europa pozostanie importerem energii,

¹⁷ *Ibidem*, s. 13–14.

¹⁸ *Gemeinsam für ein starkes Europa. Das Wahlprogramm der SPD für die Europawahl 2024*, s. 5, SPD, <https://www.spd.de> (30.06.2024).

zwłaszcza czystej, ale nie może już być jednostronnych zależności. Dlatego też SPD opowiada się za wspieraniem rozwoju energetyki odnawialnej w państwach partnerskich i światowym handlem wodorem¹⁹.

Socjaldemokraci popierają głęboką reformę kształtu rynku energii elektrycznej w UE, aby zapewnić lepszą integrację z nim odnawialnych źródeł energii. Należy przy tym dokonać przeglądu mechanizmów ustalania cen energii elektrycznej, a w rezultacie przeprowadzić zmiany tak, aby ograniczyć wahania cen energii elektrycznej. SPD odrzucała równocześnie wspomaganie energetyki jądrowej z wykorzystaniem unijnego finansowania. Ponadto wyraźnie poparła cel dostosowania zasobów budowlanych w UE do celów klimatycznych na lata 2030 i 2045, jednakże wykluczała jakąkolwiek formę obowiązków remontowych nałożonych na obywateli²⁰.

Partia popiera „ambitny [...] cel w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2040 r.” na drodze do osiągnięcia neutralności klimatycznej przez UE do 2050 r. Wdrożenie *Europejskiego Zielonego Ładu* sprawi, że energia będzie tańsza i zmniejszy zależność UE od paliw kopalnych i ich importu. Konsekwentna polityka ochrony klimatu łączy się z bezpieczeństwem społecznym i „sprawiedliwymi szansami”. Szeroka akceptacja społeczna jest postrzegana przez SPD jako kluczowa dla polityki klimatycznej, podobnie jak konsekwentna realizacja *Europejskiego Zielonego Ładu*. Partia opowiadała się za feministycznym Zielonym Ładem, w ramach którego wszystkie projekty mające na celu walkę z kryzysami klimatycznym, gatunkowym i zanieczyszczeniami byłyby badane pod kątem ich wpływu na kobiety. Co więcej, uznała za konieczne rozwijanie europejskiego systemu handlu uprawnieniami do emisji będącym w jej ocenie „jedną z największych dźwigni redukcji emisji w UE”. Dlatego też należy rozwijać europejski handel uprawnieniami do emisji dla budynków i transportu drogowego (ETS 2) od 2027 r., aby ceny CO₂ były bardziej przewidywalne, a ryzyko związane z inwestycjami w przyszłościowe technologie zostało ograniczone²¹. Warto dodać, że w sektorze transportu partia opowiada się za neutralną dla klimatu „europejską unią mobilności”. Wymaga to transformacji we wszystkich rodzajach transportu, tj. w transporcie prywatnym, transporcie publicznym i transporcie towarowym²².

Socjaldemokraci optują za neutralnością klimatyczną na świecie i zaprzestaniem wytwarzania energii z paliw kopalnych najpóźniej do

¹⁹ *Ibidem*, s. 9.

²⁰ *Ibidem*, s. 10.

²¹ *Ibidem*, s. 11.

²² *Ibidem*, s. 18.

2050 r. W ich ocenie Chiny, Indie i Brazylia będą musiały przyjąć na siebie większą odpowiedzialność za ochronę klimatu. Ponadto partia wyraziła zamiar przekonania większej liczby państw do przyłączenia się do klubu klimatycznego zainicjowanego przez kanclerza Olafa Scholza, aby „można było stworzyć ambitne wielostronne ramy dla szybkiej dekarbonizacji sektora przemysłowego”. Zapowiedziała również zamiar zwiększenia międzynarodowego finansowania działań klimatycznych i zaangażowanie w tworzenie międzynarodowego banku transformacji. Za konieczną uznała lepszą koordynację dwustronnych partnerstw klimatycznych na poziomie europejskim oraz inicjowanie i wdrażanie nowych partnerstw klimatycznych. Według SPD „UE musi nadal odgrywać rolę pioniera w dziedzinie klimatu i budowniczego mostów na międzynarodowych konferencjach klimatycznych”²³.

Polityka energetyczna i ochrona klimatu w UE w programie wyborczym FDP

FDP przedstawiła program na wybory do PE 28 stycznia 2024 r. Główne postulaty dotyczące polityki energetycznej i ochrony klimatu w UE zawarte zostały w części pt. *Europa, która wzrasta razem cyfrowo, neutralnie dla klimatu i nowocześnie – po prostu. Zrobić* (Ein Europa, das digital, klimaneutral und modern zusammen wächst – Einfach. Machen, s. 34–35). Według liberałów bezpieczeństwo energetyczne i skuteczną ochronę klimatu w Europie można osiągnąć dzięki otwartości technologicznej. Akcentowali potrzebę dywersyfikacji dostaw energii w skali międzynarodowej, jak i poprzez produkcję krajową, zmniejsza to bowiem zależność energetyczną od poszczególnych dostawców. Odpowiedzią na agresywną wojnę Rosji przeciw Ukrainie jest wspólna zagraniczna polityka energetyczna, która sprzyja tworzeniu partnerstw energetycznych z wiarygodnymi państwami²⁴.

Dla FDP handel uprawnieniami do emisji jest najskuteczniejszym instrumentem ochrony klimatu, ponieważ wyznacza limit emisji gazów cieplarnianych, co z kolei przekłada się na osiąganie celów klimatycznych. Do 2035 r. powinny zostać połączone systemy handlu uprawnieniami do emisji – ETS 1 i ETS 2, a w nowelizacji należy uwzględnić m.in. odpady i rolnictwo. Partia odrzucała dodatkowe środki regulacyjne

²³ *Ibidem*, s. 12.

²⁴ *Streitbar in Europa. Entfesseln wir Europas Energie für mehr Freiheit und mehr Wohlstand. Das Wahlprogramm der Freien Demokraten zur Europawahl 2024*, s. 27–28, FDP, <https://www.fdp.de> (30.06.2024).

w UE, takie jak dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i limity emisji CO₂ dla flot samochodowych. Równocześnie opowiadała się za „przyjaznymi innowacjom regulacjami dotyczącymi wydobycia, wykorzystania i składowania CO₂” oraz wzywała do „przerwy regulacyjnej we wdrażaniu *Europejskiego Zielonego Ładu*”. Liberałowie postulowali utworzenie międzynarodowego systemu handlu uprawnieniami do emisji oraz zachęt na rzecz ochrony klimatu z uwzględnieniem mechanizmu czystego rozwoju (*Clean Development Mechanism*, CDM), zgodnie z porozumieniem paryskim. Utworzony z inicjatywy Scholza klub klimatyczny należy rozbudować i uzupełnić porozumieniem w sprawie harmonizacji jednolitego systemu handlu uprawnieniami do emisji²⁵.

Według FDP powinny istnieć przyjazne dla innowacji regulacje dotyczące wykorzystania i składowania CO₂ oraz zachęty do ujemnych emisji w postaci bezpłatnych certyfikatów CO₂. Należy rozszerzyć cel klimatyczny UE tak, aby uwzględnić cel w zakresie ujemnych emisji. Każdy, kto usuwa gazy cieplarniane z atmosfery poprzez ponowne zalesianie lub metodami technicznymi, powinien otrzymać bezpłatny certyfikat bez zwiększania ich łącznej liczby. Należy również wziąć pod uwagę wiązanie emisji CO₂ w sektorze rolnym²⁶.

Liberałowie opowiadali się za przyspieszeniem procedury planowania i zatwierdzania rozbudowy infrastruktury i OZE, rozbudową sieci elektroenergetycznej między państwami członkowskimi i wzmocnieniem wewnętrznego rynku energii, jak również usunięciem przeszkód regulacyjnych i biurokratycznych utrudniających szybki rozwój i wykorzystanie wodoru. Według FDP do transformacji energetyki potrzebna jest nowa, wolnorynkowa struktura rynku energii elektrycznej, która umożliwi neutralne dla klimatu, pewne i opłacalne dostawy energii. Magazyny energii i odnawialne źródła energii muszą zostać zintegrowane z rynkiem i nie wymagają wsparcia rządowego. Należy stworzyć zachęty do elastycznego dostarczania i wykorzystywania energii elektrycznej. Ponadto partia wyrażała przekonanie, że synteza jądrowa oferuje potencjał wytwarzania energii w sposób neutralny dla klimatu i bezpieczny. Dlatego też należy stworzyć przyjazne ramy prawne dla rozwoju badania w dziedzinie energii pochodzącej z syntezy jądrowej, uwzględniające mniejsze ryzyko związane z wykorzystywaniem tej technologii. Liberałowie polegają na wodorze i paliwach syntetycznych jako oferujących w przyszłości ogromne możliwości magazynowania energii. Są przeciwni przymusowemu rozdziałowi sieci gazowych i wodorowych, gdyż

²⁵ *Ibidem*, s. 34–35.

²⁶ *Ibidem*.

znacząco utrudniłoby to restrukturyzację infrastruktury, jak też zakazowi stosowania silników spalinowych w nowych samochodach od 2035 r.: „Chodzi o to, aby silniki były przyjazne dla klimatu, a nie o ich zakaz”²⁷.

Polityka energetyczna i ochrona klimatu w UE w programie wyborczym Sojuszu 90/Zielonych

Sojusz 90/Zieloni przedstawił program wyborczy do Parlamentu Europejskiego w lutym 2024 r. Część *Neutralna klimatycznie Europa (Ein klimaneutrales Europa*, s. 8–13) zawiera postulaty dotyczące polityki energetycznej i ochrony klimatu. Aby osiągnąć swoje cele klimatyczne, „Europa potrzebuje prawdziwej unii energetycznej obejmującej wydajne i zrównoważone dostawy energii, które wykorzystują i łączą potencjalne i kosztowe korzyści energii odnawialnych na całym kontynencie”. Do 2035 r. OZE powinny znacząco przyczynić się do zapewnienia dostaw energii w UE na drodze do 100-procentowej neutralności klimatycznej. Tylko odnawialne źródła energii gwarantują niezależne i długoterminowe dostawy taniej energii, dzięki którym Europa może w dłuższej perspektywie działać konkurencyjnie. Aby tego dokonać, w ciągu najbliższych lat konieczny jest wzrost efektywności energetycznej i dekarbonizacja w transporcie, przemyśle i ciepłownictwie oraz ogromne inwestycje w rozbudowę energetyki wiatrowej, systemów fotowoltaicznych i geotermalnych, różne systemy magazynowania energii oraz wykorzystanie ciepła odpadowego i pomp ciepła²⁸.

Zieloni niezmienie postulują odejście od węgla, ropy naftowej i gazu ziemnego na rzecz odnawialnych źródeł energii i zielonego wodoru, opowiadają się przy tym za zakończeniem wydobywania i spalania paliw kopalnych na całym świecie do 2050 r., zgodnie z celami porozumienia paryskiego. Energia jądrowa nie jest zrównoważoną formą wytwarzania energii i nie jest właściwa do walki z kryzysem klimatycznym. Błędem jest promowanie jej przy pomocy funduszy unijnych. Sojusz 90/Zieloni wykazuje zainteresowanie potencjałem nowych technologii energetycznych, dlatego też popiera promowanie badań nad technologią magazynowania czy syntezą jądrową²⁹.

Partia popiera pakiet *Fit for 55*, ponieważ „Europa powinna stać się pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu”. Za istotne uznaje

²⁷ *Ibidem*, s. 35.

²⁸ *Was uns schützt. Europawahlprogramm 2024, Machen was zählt*, s. 8, Die Grüne, <https://www.gruene.de> (30.06.2024).

²⁹ *Ibidem*, s. 9–10.

przedłożenie Organizacji Narodów Zjednoczonych wiążącego celu pośredniego na rok 2035, zgodnie z tym, na co zgodziły się wszystkie państwa w ramach porozumienia paryskiego. W celu wdrożenia należy dostosować systemy handlu uprawnieniami do emisji, co oznacza, że sektory rolnictwa i rybołówstwa muszą wnieść wkład w redukcję emisji. Zieloni akcentowali rozwój europejskich wymagań dotyczących efektywności budynków i systemów grzewczych³⁰.

Zapisy programu wskazują, że Zieloni dopuszczają zmianę kursu w sprawie składowania CO₂. W branżach, w których emisje są nieuniknione, np. w przemyśle cementowym, można wykorzystać możliwości technologiczne i wychwytywać CO₂ bezpośrednio podczas produkcji, magazynować go w bezpiecznej i stabilnej formie oraz w razie potrzeby wykorzystywać w ramach zamkniętych cykli węglowych (CCU/CCS). Partia odrzuca finansowanie CCS na potrzeby produkcji niebieskiego wodoru w RFN. Jednakże postuluje stworzenie jednolitych ram regulacyjnych i rozwijanie zintegrowanej infrastruktury, w tym wspólną europejską instalację składowania CO₂³¹.

Według partii zielony wodór może magazynować energię i umożliwiać jej transport. Jest to ważna część przyszłych dostaw energii, ponieważ może zastąpić paliwa kopalne w przypadkach, gdy elektryfikacja jest wykluczona. Produkcja zielonego wodoru w okresie nadmiaru energii wiatrowej i słonecznej ma również działanie stabilizujące przy włączaniu energii z OZE do sieci energetycznej³². UE powinna stać się pionierem gospodarki wodorowej. Aby ograniczyć wysokie koszty i straty wydajności w produkcji i transporcie wodoru, należy wspierać badania i rozwój w tym obszarze. Sojusz 90/Zieloni opowiada się za zwiększeniem inwestycji w transeuropejską bazową sieć wodorową, aby „transportować zielony wodór z regionów Europy bogatych w słońce i wiatr do europejskich ośrodków przemysłowych poprzez modernizację istniejącej infrastruktury gazowej i budowę nowych rurociągów”. Ważne jest zaangażowanie w budowę globalnego rynku zielonego wodoru i strategicznych partnerstw na rzecz światowego handlu nim. Partia chce w jak największym stopniu unikać importu wodoru, który nie był syntetyzowany przy użyciu OZE³³.

Zieloni popierają rozwój europejskich wymagań dotyczących efektywności budynków i systemów grzewczych, w efekcie czego możliwe jest uniezależnienie się od paliw kopalnych i długoterminowa przystęp-

³⁰ *Ibidem*, s. 10.

³¹ *Ibidem*, s. 10–11.

³² *Ibidem*, s. 11.

³³ *Ibidem*, s. 11–12.

ność cenowa. Wysokie standardy energetyczne nowych budynków to kolejny ważny element. Należy oddzielić cenę energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych od rosnących kosztów handlu uprawnieniami do emisji. W dłuższej perspektywie potrzebna jest konstrukcja rynku energii elektrycznej, która zapewni refinansowanie odnawialnych źródeł energii, a jednocześnie zapewni konsumentom korzyści kosztowe wynikające z taniej energii wiatrowej i słonecznej³⁴.

Polityka energetyczna i ochrona klimatu w UE w programie wyborczym Lewicy

Lewica opublikowała program na wybory do PE w grudniu 2023 r. Kwestie energii i ochrony klimatu znalazły się w rozdziale zatytułowanym *Sprawiedliwość klimatyczna (Klimagerechtigkeit, s. 48–54)*. Opoowiada się za konsekwentną transformacją energetyczną i postuluje zwiększenia udziału OZE w zużyciu energii w UE do co najmniej 50% do 2030 r., zmniejszenie zużycia energii pierwotnej o 40% w porównaniu z rokiem 2000 oraz redukcję do 2030 r. emisji gazów cieplarnianych w UE o co najmniej 70% w porównaniu z 1990 r. i o 90–95% do 2040 r. Do 2035 r. cała produkcja energii elektrycznej w UE ma pochodzić z OZE. Unia Europejska powinna stać się neutralna klimatycznie do 2040 r., przy czym obecne plany UE nie są wystarczające do osiągnięcia tego celu. Aby przeciwdziałać zmianom klimatu i realizować paryskie cele klimatyczne, należy szybko zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych. Do tego konieczne jest wyznaczenie celów wzrostu udziału OZE, redukcji gazów cieplarnianych i zwiększania efektywności energetycznej na rok 2030³⁵.

Lewica nawołuje do ogólnoeuropejskiego odejścia od energii jądrowej i zakończenia inwestycji w paliwa kopalne. Ponadto postuluje kompleksową reformę unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji (ETS 1), przy czym krytycznie odniosła się do rozszerzenia unijnego handlu uprawnieniami do emisji na sektory budynków i transportu drogowego (ETS 2). Zamiast tego należy ustalić wiążące cele klimatyczne i limity emisji. Według partii konieczne są takie regulacje w sektorach ciepłownictwa i transportu, które zapewniłyby większą sprawiedliwość społeczną i szybszą konwersję ekologiczną. Lewica opowiadała się za wprowadzeniem programu finansowania transformacji ciepłowniczej w celu wsparcia przedsięwzięć komu-

³⁴ *Ibidem*, s. 13.

³⁵ *Zeit für Gerechtigkeit. Zeit für Haltung. Zeit für Frieden. Programm zur Europawahl 2024*, s. 49, Die Linke, <https://www.die-linke.de> (30.06.2024).

nalnych, miejskich dostawców energii i inicjatyw spółdzielczych w zakresie tworzenia sieci ciepłowniczych. W procesie transformacji energetycznej gospodarstwa domowe o małych i średnich dochodach należy wspierać w ramach programu finansowania społecznego. Powinno się także zakazać cięć w dostawach energii dla gospodarstw domowych o niskich dochodach i wprowadzić niską kwotę podstawową na energię elektryczną, wodę i paliwa opałowe. Partia wzywa zatem do zwiększenia społecznego funduszu klimatycznego³⁶.

Lewica opowiadała się za zdecentralizowaną produkcją i dystrybucją prądu i ciepła. Ceny energii elektrycznej powinny być dokładniej monitorowane i kontrolowane oraz bardziej sprawiedliwe społecznie. Pilnie potrzebna jest transformacja ciepła, aby do 2040 r. zapewnić neutralne dla klimatu dostawy ciepła: należy przeprowadzić renowację budynków i przebudowę systemów grzewczych. Jednakże musi być ona przystępna cenowo i nie może stać się obciążeniem dla najemców i właścicieli domów o niskich i średnich dochodach. W ocenie Lewicy ETS 2 sprawia, że ogrzewanie gazowe staje się „pułapką kosztową dla konsumentów”. Potrzebne są programy wsparcia oparte na dochodach, aby gospodarstwa domowe o niskich i średnich dochodach nie poniosły żadnych dodatkowych kosztów w przypadku wymiany systemu grzewczego na pompę ciepła. Ze względu na ochronę klimatu należy zaprzestać ogrzewania gazem ziemnym, węglem, ropą i torfem, aczkolwiek wodór nie może stanowić kompleksowego rozwiązania w ciepłownictwie, gdyż jest nieefektywny energetycznie i zbyt drogi³⁷.

Lewica proponowała unijny zakaz szczelinowania, a także zakaz importu skroplonego gazu ziemnego pochodzącego ze szczelinowania. Opowiadała się za ograniczeniem pływających terminali LNG (FSRU) do „niezbędnego minimum ze względu na bezpieczeństwo dostaw”, jak też likwidacją Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Euratomu), bowiem utrudnia ogólnoeuropejską transformację energetyczną. Inwestycje w paliwa kopalne i energię jądrową nie są inwestycjami zrównoważonymi, dlatego Lewica zamierza „położyć kres taksonomii energetyki jądrowej i gazu ziemnego”. Zamiast tego należy promować inwestycje publiczne w przechodzeniu na produkcję wolną od emisji CO₂. Partia postulowała wprowadzenie zakazu wychwytywania i składowania CO₂ (CCS), zaś wychwytywanie i utylizacja CO₂ (CCU) nie może prowadzić do spowolnienia transformacji energetycznej oraz wydłużenia czasu stosowania paliw kopalnych i procesów produkcyjnych, niż jest to konieczne. Lewica uważała, że wodór może zastąpić węgiel i gaz ziemny

³⁶ *Ibidem*, s. 50–51.

³⁷ *Ibidem*.

tam, gdzie bezpośrednio wykorzystanie zielonej energii elektrycznej nie jest możliwe. Wodór i jego produkty pochodne powinny być produkowane wyłącznie w oparciu o ekologiczną energię elektryczną. Jednakże wykluczyła import i promocję wodoru pochodzącego z energii jądrowej lub paliw kopalnych. Ponadto zgłaszała postulat ograniczenia importu wodoru ze źródeł odnawialnych do niezbędnego minimum, jak też nie zgadzała się z promocją paliw syntetycznych, które mogą być jedynie rozwiązaniem niszowym, gdyż są nieefektywne i drogie³⁸.

Lewica opowiada się za „ogólnoświatową sprawiedliwością klimatyczną”. Ze zmianami klimatu można skutecznie walczyć jedynie wtedy, gdy wszystkie państwa wniosą sprawiedliwy wkład. Na państwach uprzemysłowionych spoczywa odpowiedzialność za transformację neutralną dla klimatu. Aby wywiązać się z tej odpowiedzialności, UE musi jak najszybciej odejść od wykorzystywania paliw kopalnych. Solidarność międzynarodowa oznacza dla Lewicy także bezpłatne dostarczanie technologii na rzecz ochrony klimatu i adaptacji do zmian klimatu³⁹. Ponadto partia optowała za mobilnością przyjazną dla klimatu poprzez środki transportu zbiorowego. Stąd też poparcie rozwoju transportu publicznego m.in. poprzez finansowanie infrastruktury sieci kolejowych na obszarach wiejskich⁴⁰.

Polityka energetyczna i ochrona klimatu w UE w programie wyborczym AfD

6 sierpnia 2023 r. w Magdeburgu przyjęto program AfD na wybory do Parlamentu Europejskiego w 2024 r. W części programu pt. *Klimat, energia i cyfryzacja (Klima, Energie und Digitalisierung*, s. 39–43) zostały zawarte postulaty dotyczące polityki energetycznej i ochrony klimatu. Partia odrzuca wyjaśnianie zmian klimatu aktywnością człowieka, jak też działania mające na celu walkę z globalnym ociepleniem. Prezentuje przy tym stanowisko, że „paliwa kopalne były i są podstawą [...] dobrobytu”. Według AfD stwierdzenie o zagrożeniu wynikającym ze zmian klimatu spowodowanym przez człowieka nie jest oparte na dowodach naukowych. „Jest to projekt ekosocjalistyczny, który nieuchronnie prowadzi do spadku dobrobytu i totalitarnego ograniczenia wolności”⁴¹.

³⁸ *Ibidem*, s. 52.

³⁹ *Ibidem*, s. 53.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 56 i n.

⁴¹ *Programm der Alternative für Deutschland für die Wahl zum 10. Europäischen Parlament. Beschlossen auf der Europawahlversammlung der AfD in Magdeburg, 29. bis 30. Juli und 4. bis 6. August 2023*, s. 39, AfD, <https://www.afd.de> (30.06.2024).

Alternatywa dla Niemiec kwestionuje *Europejski Zielony Ład* i pakiet *Fit for 55*, jako że są obciążeniem dla niemieckich podatników. W odniesieniu do granicznego podatku węglowego partia opowiada się za „uzasadnioną dyskusją na temat wartości dopuszczalnych: środki muszą być obiektywnie uzasadnione, rozsądne, niedrogie i wykonalne”. Planowany zakaz ogrzewania olejem i gazem stanowi poważne naruszenie własności i podstawowych praw obywateli, z którym partia walczy politycznie. AfD nie podziela „irracjonalnej histerii CO₂, która strukturalnie niszczy [...] społeczeństwo, kulturę i sposób życia”⁴².

Partia sprzeciwia się konsekwentnie „wydobyciu surowców w państwach trzecich w niepewnych warunkach, co powoduje znaczne szkody dla środowiska”. Dzięki wprowadzonemu przez UE zakazowi silników spalinowych od 2035 r., popieranemu przez „wszystkie stare partie”, UE realizuje cel, jakim jest likwidacja prywatnego transportu dla większości społeczeństwa. AfD „stoi po stronie obywateli”, którzy polegają na samochodach lub postrzegają swobodę transportu indywidualnego jako osiągnięcie cywilizacyjne⁴³.

Wedle AfD „tani gaz ziemny dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw jest przedmiotem zainteresowania RFN i Europy”, jakkolwiek należy unikać jednostronnych zależności energetycznych. Celem jest reorientacja dostaw energii w Niemczech pozbawiona „ideologicznych przesłanek”. W ocenie partii pomimo wieloletnich dotacji niestabilne źródła energii są drogie i nieodpowiednie do zapewnienia zaopatrzenia Unii Europejskiej: „Dzięki ideologicznej polityce energetycznej prąd, transport, ciepłe domy i żywność stają się dla obywateli luksusem. Zarówno przemysł, jak i konsumenci cierpią z powodu najwyższych cen energii na świecie”. Partia nie wyklucza wydobycia gazu łupkowego (*fracking*) ani wykorzystywania energii jądrowej i węgla brunatnego⁴⁴.

Partia postulowała w szczególności: zniesienie wszystkich regulacji dotyczących ochrony klimatu na poziomie krajowym i europejskim oraz powstrzymanie *Europejskiego Zielonego Ładu* i pakietu *Fit for 55* oraz innych planów „brukselskich biurokratów na rzecz redukcji emisji CO₂”; zniesienie handlu uprawnieniami do emisji i brak „kompensacji CO₂” na zewnętrznych granicach UE; renacjonalizację polityki energetycznej; zapewnienie przez każde państwo własnych dostaw energii elektrycznej; likwidację dotacji na niestabilną energię słoneczną i wiatrową; dywersyfikację dostawców energii (państwa i technologie); wyjaśnienie ataków na Nord Stream i naprawę uszkodzonych nitek gazociągu; stanie się

⁴² *Ibidem*, s. 40–41.

⁴³ *Ibidem*, s. 41.

⁴⁴ *Ibidem*.

przez RFN i Europę ponownie wiodącymi dostawcami energii jądrowej. Aby wykorzystać potencjał Niemiec w dziedzinie technologii nuklearnej, należy dążyć do europejskiej i międzynarodowej współpracy badawczej; wznowienia produkcji energii elektrycznej w sześciu niemieckich elektrowniach jądrowych, które były stopniowo wyłączane od końca 2021 r.; wyeliminowania dyskryminacji regulacyjnej wobec energii jądrowej (np. taksonomia) oraz utrzymania produkcji energii elektrycznej z węgla przynajmniej do czasu uruchomienia wystarczającej liczby reaktorów jądrowych⁴⁵.

Polityka energetyczna i ochrona klimatu w UE w programie wyborczym BSW

Sojusz Sahry Wagenknecht przedstawił projekt programu wyborczego do PE na zjeździe partii w styczniu 2024 r., a niedługo później opublikował wersję ostateczną. Postulaty dotyczące polityki energetycznej i ochrony klimatu zawarte zostały w części zatytułowanej *O rozsądną politykę energetyczną i ochronę klimatu (Für eine vernünftige Energiepolitik und Klimaschutz*, s. 8–10). To nie intencja Europejskiego Zielonego Ładu jest krytykowana przez BSW, ale raczej jego realizacja „ukształtowana przez interesy lobby, źle przemyślana, źle wykonana i często szkodliwa dla klimatu”. Partia krytycznie odnosi się do taksonomii, uznając ten system za szkodliwy dla średnich przedsiębiorstw ze względu na jego biurokratyczne wymogi. Podobnie ceny emisji CO₂ i handel uprawnieniami do emisji jest uznawany za „całkowicie nieprzydatny do realizacji celów polityki klimatycznej”, stąd postulat zniesienia ich. Również decyzje UE w polityce energetycznej, których celem jest zastąpienie gazu rurociągowego gazem skroplonym i ropy naftowej transportowanej rurociągami surowcem pochodzącym z transportu dalekobieżnego, uważane są za absurdalne z punktu widzenia polityki gospodarczej i klimatycznej⁴⁶.

W przekonaniu BSW państwa europejskie, które nie chcą polegać na energii jądrowej, potrzebują gazu ziemnego jako paliwa przejściowego w procesie transformacji energetycznej. Zapotrzebowanie na energię nie może być pokrywane wyłącznie przez odnawialne źródła energii, zaś dostarczana energia musi być przystępna cenowo. Partia skrytykowała import drogiego gazu skroplonego, który spowodował wzrost cen gazu

⁴⁵ *Ibidem*, s. 42.

⁴⁶ *Programm für die Europawahl 2024*, Bündnis Sahra Wagenknecht – Vernunft und Gerechtigkeit, s. 8–9, <https://www.bsw-vg.de> (30.06.2024).

w RFN, a ponieważ wykorzystuje się go również do produkcji energii elektrycznej, drogi gaz przyczynia się do wzrostu cen energii elektrycznej. Efekt ten wzmacnia to, że UE zliberalizowała rynek energii elektrycznej, a obrót nią odbywa się na giełdzie. Dlatego też partia zapowiedziała zamiar przeprowadzenia zmian w tym obszarze⁴⁷.

Według BSW handel certyfikatami emisji CO₂ nie służy osiągnięciu celów polityki klimatycznej. Ze względu na duże wahania cen nie zapewnia długoterminowo bezpieczeństwa planowania dla przedsiębiorstw w zakresie inwestycji w niskoemisyjne alternatywy. Partia apelowała o rozwój lokalnego i dalekobieżnego transportu publicznego oraz promocję niskoemisyjnych łańcuchów produkcyjnych. Ogólnounijny program rozbudowy i renowacji infrastruktury i budynków publicznych w połączeniu z gwarancją zakupu „zielonej” stali produkowanej w Europie byłby dalszymi działaniami stymulującymi gospodarkę i wspierającymi ochronę klimatu⁴⁸.

Według Sojuszu Sahry Wagenknecht konieczne jest zbudowanie infrastruktury wodorowej w całej UE. Partia opowiada się za europejską gospodarką wodorową jako podstawą produkcji przemysłowej i tworzenia miejsc pracy oraz promowaniem badań i rozwojem technologii magazynowania. Niezbędna jest także rozbudowa mocy elektrowni gazowych, które można przestawić na ekologiczny wodór. W przyszłości elektrownie te mogłyby zapewnić dostawy energii w okresach, gdy nie wieje wiatr i nie świeci słońce. To samo dotyczy elektrowni ciepłych, które umożliwiają dalszą eksploatację większości infrastruktury elektrowni węglowych. Oznacza to, że nie jest konieczna budowa zupełnie nowych elektrowni, lecz modernizacja istniejących, co pozwoli zachować miejsca pracy w dotkniętych regionach. Ponadto BSW postulował utworzenie krajowych organów nadzoru nad taryfami w celu kontrolowania cen energii, wspieranie lokalnych i zdecentralizowanych dostaw energii, jak również wzmacnianie obywatelskich projektów energetycznych⁴⁹.

Według BSW obniżenie kosztów energii i budowanie bezpieczeństwa energetycznego będzie możliwe dzięki wznowieniu dostaw ropy naftowej i gazu ziemnego z Rosji oraz zawieraniu długoterminowych kontraktów. W tym kontekście zakup drogiego skroplonego gazu ziemnego jest krytykowany jako nierozróżnialny pod względem ekonomicznym, społecznym i klimatycznym alternatywa dla gazu rurociągowego. Aby ograniczyć emisję gazów cieplarnianych w sektorze transportu,

⁴⁷ *Ibidem*, s. 9.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *Ibidem*, s. 10.

powinno się zmniejszać cele oszczędnościowe poprzez otwartość na technologię. Dlatego też partia odrzuca środki takie, jak ścisły zakaz silników spalinowych i sankcje energetyczne. W polityce transportowej zaleca inwestycje w lokalny transport publiczny i promocję technologii niskoemisyjnych⁵⁰.

Zakończenie

Porównując programy na wybory do Parlamentu Europejskiego, można zauważyć różne rozłożenie akcentów odnośnie do polityki energetycznej i ochrony klimatu w Unii Europejskiej, służące podkreśleniu własnej odrębności programowej, choć nie sposób nie dostrzec także podobieństw w formułowanych postulatach wobec problemów stanowiących główny przedmiot zainteresowania niemieckich partii politycznych.

Sojusz 90/Zieloni i Lewica prezentowały najbardziej ambitne i szczegółowe propozycje rozwiązań w obszarze unijnej polityki energetycznej i ochrony klimatu, co jest związane z tradycyjnie programową wagą zagadnień ochrony klimatu dla tych partii. Równie istotna jest ta problematyka dla SPD, która w programie wyborczym łączyła kwestię rozwoju odnawialnych źródeł energii, ochrony klimatu ze wzrostem gospodarczym oraz optowała za głęboką reformą kształtu rynku energii elektrycznej w UE. Chadecja stawiała na otwartość na technologię w gospodarce, energetyce i ochronie klimatu. Podobnie FDP postulowała otwartość technologiczną i rozwiązania wolnorynkowe służące zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego i skutecznej ochrony klimatu, jak też potrzebę nowej, wolnorynkowej struktury rynku energii elektrycznej. AfD przekonywała, że polityka energetyczna powinna być kształtowana przez państwa, zaś metody produkcji energii z paliw kopalnych i wykorzystanie energii jądrowej powinny być nadal wspierane. Natomiast Sojusz Sahry Wagenknecht zamierzał obniżyć koszty energii i przywrócić bezpieczeństwo energetyczne, w szczególności poprzez wznowienie dostaw surowców energetycznych z Rosji.

Zieloni postulowali szybkie odejście od wykorzystywania do produkcji energii węgla, ropy naftowej i gazu ziemnego na rzecz odnawialnych źródeł energii i wodoru. Odrzucali również energię jądrową i opowiadali się za promowaniem badań i rozwoju nowych technologii energetycznych. Lewica wyzwała do ogólnoeuropejskiego odejścia od energii jądrowej, akcentowała zwiększenie udziału OZE w zużyciu ener-

⁵⁰ *Ibidem*.

gii w UE do co najmniej 50% do 2030 r. i całkowitą produkcję energii elektrycznej w UE ze źródeł odnawialnych do 2035 r. CDU i CSU opowiadały się za zwiększeniem produkcji wodoru, jak też wspieraniem wszystkich rodzajów odnawialnych źródeł energii. SPD postulowała zaprzestanie wytwarzania energii z paliw kopalnych na świecie najpóźniej do 2050 r. FDP zamierzała przyspieszyć procedury planowania i zatwierdzania rozbudowy infrastruktury i odnawialnych źródeł energii oraz postulowała ramy prawne sprzyjające innowacjom w zakresie syntezy jądrowej. AfD opowiadała się za utrzymaniem produkcji energii elektrycznej z węgla (w tym węgla brunatnego) przynajmniej do czasu uruchomienia wystarczającej liczby reaktorów jądrowych. Natomiast BSW prezentowała stanowisko, że państwa europejskie, które nie chcą polegać na energii jądrowej, mogą potrzebować w procesie transformacji energetycznej gazu ziemnego jako paliwa pomostowego, odrzucała przy tym jednak zakupy LNG.

Niemieckie partie polityczne w programach na wybory do PE odniosły się do kwestii neutralności klimatycznej Unii Europejskiej. O ile Lewica postuluje osiągnięcie neutralności klimatycznej UE do 2040 roku, o tyle SPD popiera neutralność klimatyczną UE najpóźniej do 2050 r., a przy tym ambitny cel (90%) w zakresie redukcji gazów cieplarnianych do 2040 r. Z kolei celem Zielonych jest „uczynienie z Europy pierwszego kontynentu neutralnego dla klimatu”, jakkolwiek dopuszczają zmianę kursu w sprawie składowania CO₂. Zarówno CDU i CSU, jak też FDP popierają cel neutralności klimatycznej UE do 2050 r., z tym że chadecy przypisują ważną rolę technologiom CCS i CCU, zaś liberałowie dodatkowo zwracali uwagę na regulacje dotyczące wykorzystania i składowania CO₂ oraz zachęty do ujemnych emisji w postaci bezpłatnych certyfikatów CO₂. Natomiast Alternatywa dla Niemiec odrzuca wszelkie działania na rzecz redukcji emisji CO₂. Także BSW postuluje zniesienie cen emisji CO₂ i handlu uprawnieniami do emisji oraz aktywną promocję technologii niskoemisyjnych.

Co się tyczy *Europejskiego Zielonego Ładu*, to SPD określiła go „jednym z głównych zadań politycznych na przyszłość” i opowiada się za jego konsekwentną realizacją, zaś Sojusz 90/Zieloni – jako „właściwą strategię”, popierając przy tym bardziej rygorystyczne unijne regulacje klimatyczne, podobnie jak Lewica, która również wzywała do zwiększenia społecznego funduszu klimatycznego w procesie transformacji energetycznej. Z kolei chadecy zamierzali rozwijać *Europejski Zielony Ład*, a przy tym uczynić go bardziej przyjaznym dla gospodarki oraz dokonać przeglądu pod kątem jego praktycznej przydatności i międzynarodowej konkurencji. FDP wzywała do „przerwy regulacyjnej” w realizacji Eu-

ropejskiego Zielonego Ładu, zaś AfD do całkowitego usunięcia wszystkich aktów prawnych w obszarze ochrony klimatu, a Sojusz Sahry Wagenknecht koncentrował się na krytyce sposobów osiągania celów klimatycznych, także w ramach *Europejskiego Zielonego Ładu*. W programach wyborczych partie zawarły również stanowiska dotyczące zakazu rejestracji nowych samochodów spalinowych w UE od 2035 r.: AfD i BSW są przeciwne temu zakazowi, a FDP popiera wycofanie się z zakazu, akcentując przy tym możliwość zastosowania silników spalinowych przyjaznych dla klimatu. Partie chadeckie opowiadają się za zniesieniem zakazu stosowania silników spalinowych i proponują stosowanie paliw syntetycznych, zaś Lewica odrzuca promowanie technologii produkcji tego rodzaju paliw.

Bibliografia

- Abou-Chadi T. [i in.], *Debunking the backlash – Uncovering European Voters' Climate Preferences*, Jacques Delors Centre Hertie School, „Policy Brief”, 7.03.2024, <https://www.delorscentre.eu> (30.09.2024).
- Aufruf von "Fridays for Future". Tausende beim "Klimastreik zur EU-Wahl", Tagesschau, 31.05.2024, <https://www.tagesschau.de> (29.09.2024).
- Ehni E., *ARD-DeutschlandTrend. Sicherung von Frieden entscheidend bei EU-Wahl*, Tagesschau, 30.05.2024, <https://www.tagesschau.de> (30.09.2024).
- Europawahl 2024. Parteien und Kandidaturen, Die Bundeswahlleiterin, <https://www.bundeswahlleiterin.de> (30.06.2024).
- Frymark K., Gibadło L., *Wybory do Parlamentu Europejskiego: początek maratonu wyborczego w Niemczech*, Komentarze OSW, 05.06.2024, nr 603, <https://www.osw.waw.pl> (29.09.2024).
- Gemeinsam für ein starkes Europa. Das Wahlprogramm der SPD für die Europawahl 2024*, SPD, <https://www.spd.de> (30.06.2024).
- Kubiak P., *Niemieckie wybory do Parlamentu Europejskiego: planowe zwycięstwo chadecki i ostrzeżenie dla rządu Olafa Scholza*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego”, 14.06.2024, nr 551.
- Kubiak P., *Wybory w Niemczech w 2019 r. – próba bilansu*, „IZ Policy Papers”, 2019, nr 32.
- Maier M., *„Frieden und Wohlstand“ statt Klima vorne – sogar bei den Grünen: Wie die Europawahl einen Wandel zeigt*, Frankfurter Rundschau, 7.06.2024, <https://www.fr.de> (30.09.2024).
- Mayr J., *Klimapolitik im Wahlkampf. Geht es weiter mit dem "Green Deal"?*, Tagesschau, 14.05.2024, <https://www.tagesschau.de> (29.09.2024).
- Mit Sicherheit Europa. Für ein Europa, das schützt und nützt. Wahlprogramm von CDU und CSU zur Europawahl 2024*, CDU, <https://www.home.cdu.de> (30.06.2024).
- Programm der Alternative für Deutschland für die Wahl zum 10. Europäischen Parlament. Beschlossen auf der Europawahlversammlung der AfD in Magdeburg, 29. bis 30. Juli und 4. bis 6. August 2023*, AfD, <https://www.afd.de> (30.06.2024).
- Programm für die Europawahl 2024*, Bündnis Sahra Wagenknecht – Vernunft und Gerechtigkeit, <https://www.bsw-vg.de> (30.06.2024).

- Schläger C., Katsioulis C., Engels J.N., *Analyse der Europawahl 2024 in Deutschland. Mehrheit für die stabile Mitte trotz starkem rechten Rand*, FES diskurs, Juni 2024, <https://library.fes.de> (30.09.2024).
- Streitbar in Europa. *Entfesseln wir Europas Energie für mehr Freiheit und mehr Wohlstand. Das Wahlprogramm der Freien Demokraten zur Europawahl 2024*, FDP, <https://www.fdp.de> (30.06.2024).
- Was uns schützt. Europawahlprogramm 2024, Machen was zählt*, Die Gruene, <https://www.gruene.de> (30.06.2024).
- Zeit für Gerechtigkeit. Zeit für Haltung. Zeit für Frieden. Programm zur Europawahl 2024*, Die Linke, <https://www.die-linke.de> (30.06.2024).

Energy policy and climate protection in the European Union in the programs of German political parties for the European Parliament elections in 2024

Abstract

The aim of this paper is to analyze the election programs for the 2024 European Parliament elections in the areas of energy policy and climate protection in the European Union of the main political parties in Germany: CDU and CSU, Alliance '90/The Greens, SPD, Alternative for Germany (AfD), the Left, FDP, and the Sahra Wagenknecht Alliance – Reason and Justice (BSW). The author, presenting the positions and electoral demands of political parties, seeks answers to questions about the place of these two thematic areas in the election programs, references to challenges in the area of the EU energy policy and climate protection, especially the *European Green Deal*, and plans for slight modifications or complete changes in the EU energy policy and climate protection.

Keywords: European Parliament, German political parties, election program, energy policy and climate protection in the EU